

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Тімашова Віктора Олександровича – на дисертацію Вовчук Тетяни Миколаївни «Адміністративно-правові засади здійснення державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»

Актуальність теми дослідження

Одним з ключових завдань будь-якої демократичної, соціальної, правової держави є забезпечення прав й свобод людини і громадянина. Не становить виключення й Україна. Так, Основний Закон України визначає, що права і свободи людини, а також їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. При цьому, насамперед, особливої уваги потребують окремі верстви населення, яким, відповідно до чинного законодавства, надано спеціальний правовий статус. До даної категорії осіб, серед інших, варто віднести ветеранів війни та учасників бойових дій.

Отже, з вищезазначеного випливає, що неабиякої актуальності на сучасному етапі набуває дослідження державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні.

При багатоманітності наукових джерел, що присвячені аналізу джерел адміністративного права і процесу, комплексних досліджень адміністративно-правових засад здійснення державної політики в досліджуваній сфері, на жаль, немає, що також додає вагомої актуальності обраній темі дисертаційного дослідження.

Зміст і ключові положення роботи відповідають основним завданням здійснення адміністративної реформи в Україні, Концепції Державної цільової програми з фізичної, медичної, психологічної реабілітації і соціальної та професійної реадaptaції учасників антитерористичної операції

та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, на період до 2022 року.

Дисертаційна робота Вовчук Т.М. поглиблює і доповнює існуючий масив знань у відповідній сфері, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження Вовчук Т.М. ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, формально-догматичний, порівняльно-правовий, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних вчених, розробок фахівців у галузі теорії права, адміністративного права, державного управління, офіційних статистичних матеріалів органів публічної влади.

Дисертантка поставила перед собою досить важливу мету, яка полягає в тому, щоб на підставі критичного опрацювання наявних наукових розробок, теоретико-методологічних засад, норм чинного законодавства України та зарубіжних країн розкрити адміністративно-правові засади здійснення державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні.

Відповідно до головної мети дослідження чітко сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, цілі дисертаційного дослідження передбачають аналіз та внесення пропозицій до законодавства України, вдосконалення окремих напрямів здійснення державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Результатам дисертаційного дослідження Вовчук Т.М. властива достатня наукова новизна, що проявляється як в обґрунтуванні підходів до вирішення поставлених дисертантом проблем теоретичного і прикладного характеру, так й у змісті самих цих проблем. Робота є одним з перших комплексних монографічних досліджень, що розкриває адміністративно-правові засади здійснення державної політики з питань реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні в умовах інституційних та нормотворчих змін сучасного періоду.

Дисертантка вміло та коректно аналізує праці вчених-юристів відповідних галузевих наук, у тому числі проводить ґрунтовний аналіз підходів вчених-адміністративістів, які займалися питаннями правового регулювання здійснення державної політики у досліджуваній сфері; наводить власне удосконалене визначення поняття «державна політика з питань реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій»; окреслює та аналізує зазначену політику за окремими напрямками; формулює авторські поняття «адміністративно-правовий статус ветеранів війни та учасників бойових дій», «основоположні права ветеранів війни та учасників бойових дій», «пільги ветеранів війни та учасників бойових дій», «соціальна адаптація», «професійна адаптація», «психологічна реабілітація», «санаторно-курортне-лікування» тощо; визначає питання, що потребують уточнення, деталізації та додаткового нормативно-правового закріплення; пропонує низку змін до чинного законодавства України, а також обґрунтовує

позицію щодо необхідності розробки та прийняття Стратегії державної політики щодо забезпечення прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій на період 2020-2025 років.

Використаний під час роботи над дисертацією матеріал свідчить про опрацювання автором здобутків науки сучасного адміністративного права та відповідних прикладних знань. Так, дисертанткою опрацьовані численні нормативно-правові, наукові та науково-публіцистичні джерела (список використаних джерел складається із 251 найменування), що забезпечує, в свою чергу, достовірність отриманих науково-практичних результатів.

Про обґрунтованість здійснених досліджень та їх застосування свідчить практичне впровадження як у освітній процес, так і правозастосовну діяльність.

Все це дозволяє стверджувати, що в роботі Вовчук Т.М. забезпечено належний рівень об'єктивності та достовірності результатів дисертаційного дослідження. Більшість положень висновків і практичних рекомендацій, сформульованих автором, кореспондують завданням дисертаційного дослідження, є новими та належним чином обґрунтованими й апробованими, а також достатньо повно викладені в опублікованих здобувачем працях.

Використовуючи наукові доробки вчених-адміністративістів, автор сформулювала власну позицію щодо визначення державної політики з питань реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій (с. 41).

Варто погодитися із запропонованою автором системою нормативно-правових актів, що регулюють здійснення державної політики щодо питань реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні. На думку здобувачки, така система має бути класифікована за такими критеріями: залежно від суб'єкта нормотворчої діяльності (варто виділяти нормативно-правові акти, прийняті: Верховною Радою України; Кабінетом Міністрів України; Міністерством соціальної політики України; Міністерством внутрішніх справ України; Міністерством у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб

України; Міністерством оборони України; Центрального управління Служби безпеки України; іншими органами публічної влади); залежно від напрямку державної політики з питань реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій (зокрема, нормативно-правові акти із: забезпечення реалізації основоположних прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні; надання пільг ветеранам війни та учасникам бойових дій в Україні; забезпечення реалізації прав на соціальну, професійну адаптацію, психологічну реабілітацію та санаторно-курортне лікування ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні); залежно від правового статусу особи, на яку поширюється державна політика з питань реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій (нормативно-правові акти, які визначають правовий статус ветерана війни та нормативно-правові акти, які визначають правовий статус учасника бойових дій) (с. 39-41).

Слід схвально оцінити намагання автора критично проаналізувати принципи державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни й учасників бойових дій з їх розподілом на загальні та спеціальні (с. 44-46).

Логічним є запропоноване визначення адміністративно-правового статусу ветеранів війни та учасників бойових дій як регламентованого нормами адміністративного права спеціального статусу, що складається із системи прав, свобод, законних інтересів й обов'язків, гарантій їх реалізації та юридичної відповідальності особи, яка брала участь у заходах щодо захисту суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни, й у передбаченому законом порядку набула відповідного правового статусу, в тому числі шляхом його юридичного оформлення (с. 72).

Імпонують погляди автора щодо виокремлення ознак основоположних прав людини, де дисертантка зазначає, що це певні можливості людини (фізичної особи, індивіда); спрямовані, в першу чергу, на задоволення власних потреб; за своєю сутністю вони є природними; є невід'ємними; є універсальними; існують незалежно від зовнішніх чинників (наприклад, часу, простору, нормативно-правової регламентації); не дивлячись на те, що

існують незалежно від законодавчого закріплення, вони визначені в міжнародних та національних нормативно-правових актах); за порушення цих прав передбачена юридична відповідальність (с. 109).

Важливим з практичної точки зору є виокремлення основних проблем, пов'язаних з реалізацією прав вказаних категорій осіб. Зокрема, серед основних таких проблем можна виокремити проблеми стосовно: процедур отримання правового статусу учасника бойових дій; процедур проведення різних видів експертиз; порушення прав на відповідне грошове забезпечення; процедури нарахування стажу для подальшого призначення пенсій; гарантій основоположних прав і свобод військовополонених (с. 120).

Досить влучно автор пропонує, у зв'язку з недосконалістю правового регулювання питань, пов'язаних із процедурами здійснення державної політики щодо реалізації основоположних прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні, ліквідувати протиріччя та суперечності між правовими нормами, зокрема, між окремими положеннями Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV та Постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, поліцейським, співробітникам Служби судової охорони та членам їхніх сімей» від 17.07.1992 № 393 (с. 122).

Обгрунтованою є позиція, що першочерговим напрямом удосконалення державної політики у окресленій сфері має стати перегляд існуючих та запровадження нових правових механізмів реалізації регламентованих законодавством пільг (с. 151).

Цікавими є позиції автора щодо уніфікації понятійно-категоріального апарату державної політики щодо реалізації прав на соціальну, професійну адаптацію, психологічну реабілітацію та санаторно-курортне лікування

ветеранів війни та учасників бойових дій та розширення кола суб'єктів, на яких поширюються права на соціальну, професійну адаптацію та психологічну реабілітацію (с. 170-171).

Чимало слушних міркувань висловлено дисертантом щодо виокремлення недоліків здійснення державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни за окремими напрямками (підрозділ 2.1, підрозділ 2.2, підрозділ 2.3).

Позитивним здобутком дисертантки слід вважати досить широке використання порівняльно-правового методу дослідження при аналізі зарубіжного досвіду (Австрії, Ізраїлю, Канади, Нідерландів, Німеччини, Республіки Корея, США, Франції та інших країн) державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій (підрозділ 3.1).

Науково обґрунтованими виступають пропозиції щодо запровадження позитивного зарубіжного досвіду на території України. Зокрема, як зазначає дисертантка, в Україні доцільно розробити та запровадити спеціалізований веб-портал з надання адміністративних пільг та послуг для ветеранів війни та учасників бойових дій, який обов'язково включатиме в себе можливість замовлення та отримання пільг і послуг, подання різноманітних заяв компетентним органам тощо; переглянути функціонуючу систему забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, насамперед щодо осіб з інвалідністю внаслідок війни та визначити, що відповідне забезпечення здійснюється шляхом одноразового надання певної суми коштів, достатньої для придбання автомобіля та здійснити низку інших заходів (с. 202-204).

Схвально слід також оцінити вміння логічно доповнювати теоретичні положення аналізом нормативного матеріалу та узагальненням практики застосування останнього. Позитивним здобутком є запропоновані пропозиції щодо вдосконалення положень чинного та перспективного законодавства, зокрема дисертанткою обґрунтовується доцільність Стратегії державної політики щодо забезпечення прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій на період 2020-2025 років (с. 211-213).

Робота завершується сформульованими висновками, пропозиціями, спрямованими на розвиток адміністративно-правового регулювання державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні (підрозділ 3.2).

Наукова і практична цінність дисертації

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження: висунуті й обґрунтовані дисертантом положення та рекомендації становлять значну наукову цінність, оскільки в дисертації вирішено важливу загальнодержавну проблему, що має суттєве значення для юриспруденції.

Результати дослідження використовуються у практичній діяльності та освітньому процесі, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження Вовчук Т.М. в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1. Розглядаючи мету державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій (с. 42) доцільно дати чітке її визначення.

2. Недостатньо уваги приділено загальним принципам державної політики у досліджуваній дисертанткою сфері.

3. Аналізуючи систему суб'єктів здійснення державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні (с.

75), доцільно було б звернути увагу на взаємозв'язок та взаємозалежність структурних елементів з чітким розподілом повноважень.

4. Процедуру надання статусу учасника бойових дій (підрозділ 1.2), можливо, доцільніше було б розглядати у другому розділі дисертаційного дослідження.

Разом з тим, висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, вони суттєво не пливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Вовчук Т.М. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі та освітньому процесі. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Аналіз дисертації та автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Висновок

Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що дисертація Вовчук Тетяни Миколаївни «Адміністративно-правові засади здійснення державної політики щодо реалізації прав і свобод ветеранів війни та учасників бойових дій в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною корисністю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Вовчук Тетяна Миколаївна – заслуговує на присудження наукового ступеня

кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Київського національного
торговельно-економічного університету,
доктор юридичних наук, доцент

В.О. Тімашов

Підпис: Тімашова В.О. засвідчую
Начальник відділу кадрів В.С. Мухомі